

Sygn. akt VII U 1758/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

Protokolant: Magdalena Adamska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 maja 2023 r. w Warszawie

sprawy S. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zwrot świadczenia postojowego

na skutek odwołania S. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 31 maja 2021r. znak (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż S. P. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczeń postojowych wraz z odsetkami za zwłokę, pobranych na podstawie wniosków (...) z dni: 29 czerwca 2020r. 10 lipca 2020r. i 3 sierpnia 2020r.

Sygn. akt VII U 1758/21

UZASADNIENIE

S. P. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 31 maja 2021 r., znak: (...) w przedmiocie zobowiązania do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego wypłaconego na podstawie: wniosku (...) z dnia 29 czerwca 2020 r. w kwocie 2080,00 zł, wypłaconego 1 lipca 2020 r.; wniosku (...) z dnia 10 lipca 2020 r. w kwocie 2080,00 zł, wypłaconego 4 sierpnia 2020 r.; wniosku (...) z dnia 3 sierpnia 2020 r. w kwocie 2080,00 zł wypłaconego 3 września 2020 r. Odwołujący wskazał, że wezwanie go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego jest niezasadne i wniósł o anulowanie wydanej decyzji (odwołanie k.12-14).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy powołał się na przepisy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t. j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095). Organ rentowy zauważył, że płatnik pismem z dnia 8 kwietnia 2021 r. oświadczył, że w wyniku (...)19 nie doszło do przestoju w działalności ani do ograniczeń w wykonywaniu umów przez zleceniobiorców. Zatem oświadczenie zawarte we wniosku (...) (część III pkt 5) było niezgodne z rzeczywistością, co powinno skutkować zwrotem nienależnie wypłaconego świadczenia. W świetle powyższego, zaskarżona decyzja została wydana prawidłowo, odwołanie jest więc bezzasadne i winno zostać oddalone (odpowiedź na odwołanie z k. 4-5 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. P. był zatrudniony poprzez agencję pracy (...) sp. z o.o. w W. na podstawie umowy zlecenia w okresie od 1 sierpnia 2019 r. do 31 listopada 2020 r. (akta organu rentowego).

Wiosną 2020 r. był skierowany przez tę Agencję do pracy w Piekarni (...) prowadzonej przez (...) S.A. w M., gdzie był zatrudniony w oparciu o umowę zlecenia, zawartą z Agencją Pracy (...) sp. z o.o. Przerwy w jego zatrudnieniu nastąpił od 11 marca 2020 r. do 6 czerwca 2020 r. (zeznania odwołującego się k.36 a.s., akta organu rentowego, zeznania świadków: S. J., K. G. (1), informacja z (...) z dnia 18 lipca 2022r. k. 51 a.s.).

Piekarnia, w której pracował odwołujący w tym czasie nie zawiesiła swojej działalności, ale zmniejszyła wymiar pracy godzin pracowników i z uwagi na brak zapotrzebowania na tak dużą ilość osób do pracy, w tym okresie zrezygnowała z korzystania z usług pracowników skierowanych do nich z agencji pracy tymczasowej. Wobec powyższego S. P. ze względu na ograniczone zapotrzebowanie klienta agencji, u którego był zatrudniony w okresie pod 11 kwietnia 2020 r. do 2 czerwca 2020 r. był pozbawiony zatrudnienia (zeznania odwołującego k. 36 a.s., pismo z spółki (...) k.51, pismo spółki (...) k.15 a.s.).

W dniach 29 czerwca 2020 r., 10 lipca 2020 r., 3 sierpnia 2020 r. S. P. złożył wnioski do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o świadczenia postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym przez (...)19 dla umów cywilnoprawnych (dokumentacja w aktach rentowych odwołującego).

We wniosku o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym (...)19 dla umów cywilnoprawnych z dnia 29 kwietnia 2020 r. wskazano, że (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. i S. P. łączy umowa zlecenia z dnia 1 sierpnia 2019 r. Miesięczny przychód, który wynika z umowy to 2.720,00 zł, a przychód osiągnięty w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku wyniósł 1.193,84 zł. Ubezpieczony oświadczył zleceniobiorcy, że nie podlega ubezpieczeniu z innego tytułu, wysokość uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku wynosi 0,00 zł. (wnioski złożone do ZUS przez odwołującego-nienumerowane karty akt rentowych)

Decyzją z dnia 31 maja 2021 r. organ rentowy zobowiązał odwołującego się do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia postojowego, wypłaconego na podstawie złożonych wniosków (decyzja ZUS z dnia 31 maja 2021 r.-nienumerowana karta akt rentowych).

Od powyższej decyzji S. P. wniósł odwołanie inicjując niniejsze postępowanie (odwołanie k.12-18).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy oraz aktach rentowych, zeznań odwołującego się oraz świadków przesłuchanych w toku rozprawy: K. G. (2) i S. J.. Zdaniem Sądu, powołane wyżej dokumenty, w zakresie, w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy. Również zeznania świadków oraz odwołującego się nie budziły zastrzeżeń Sądu. Zeznania świadka S. J. zasługiwały w całości na danie im wiary. Świadek pracowała jako koordynator w agencji pracy, która pośredniczyła w zatrudnieniu odwołującego się. Świadek potwierdziła, że agencja współpracowała z Piekarnią (...) i pracownicy byli wysyłani tam do pracy. Świadek potwierdziła też, że zna odwołującego i że był on zatrudniony poprzez agencję pracy i oddelegowany do Piekarni (...). Wprawdzie świadek nie pamiętała, czy konkretnie Piekarnia (...) zawiesiła z agencją współpracę z uwagi na pandemię covid-19, jednak potwierdziła, że niektóre firmy zawieszały współpracę w czasie pandemii.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka K. G. (2), która pracowała w spółce (...) w zakresie, w którym wskazała, że to ona podpisała pismo z dnia 3 grudnia 2020 r. potwierdzające, że z uwagi na zmniejszone zapotrzebowanie na pracowników, ubezpieczony nie pracował w okresie od 11 kwietnia do 2 czerwca 2020 r. Zeznania świadka w

zakresie, w którym wskazała, że żaden z kontrahentów nie zrezygnował ze współpracy w czasie pandemii nie znajduje potwierdzenia w pozostałym zebranych materiale dowodowym.

Sąd ocenił jako wiarygodne zeznania odwołującego, gdyż znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie

Prawo do świadczenia postojowego wynika z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Świadczenie to przysługuje, gdy w następstwie wystąpienia (...)19 doszło do przestoju w prowadzeniu działalności odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna w rozumieniu art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy covidowej. Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło przysługuje świadczenie postojowe.

Osobie wykonującej umowę cywilnoprawną świadczenie postojowe przysługuje, jeżeli:

- 1) umowa cywilnoprawna została zawarta przed dniem 1 kwietnia 2020 r.
- 2) przychód z umowy cywilnoprawnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy od 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;
- 3) nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu (ust. 5).

Zgodnie z art. 15zq ust. 1 pkt 2 i ust. 2 i 3 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych – tzw. tarczy antykryzysowej 3.0., zwanej dalej „ustawą covidową”, świadczenie postojowe przysługuje osobie wykonującej umowę agencyjną, umowę zlecenia, inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowę o dzieło, zwane dalej „umową cywilnoprawną”.

Świadczenie postojowe przysługuje osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są:

- 1) obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub
- 2) posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub
- 3) cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. (ust. 2)

Zgodnie z treścią art. 15 zs ustawy covidowej, ustalenie prawa do świadczenia postojowego następuje na wniosek osoby, o której mowa w art. 15zq ust. 1, zwanej dalej „osobą uprawnioną”, składany do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 1). W przypadku osoby wykonującej umowę cywilnoprawną wniosek składany jest za pośrednictwem odpowiednio zleceniodawcy lub zamawiającego. Oznacza to, że wniosek pochodzi od zleceniobiorcy,

a jedynie jego „przekazicielem” jest płatnik - w tym przypadku zleceniodawca. Odpowiednio zleceniodawca lub zamawiający załącza do wniosku:

1) oświadczenie potwierdzające:

a) niedojście do skutku lub ograniczenie wykonywania umowy cywilnoprawnej z powodu przestoju w prowadzeniu działalności, o którym mowa w art. 15zq ust. 3;

b) datę zawarcia i wysokość wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej,

c) uzyskanie przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku;

d) otrzymanie oświadczenia od osoby wykonującej umowę cywilnoprawną, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu i o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych;

2) kopię umów cywilnoprawnych.

Jak wynika z regulacji pkt d), to zleceniobiorca składa oświadczenie o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu i o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych.

Ochrona zatrudnienia oraz zmniejszenie obciążeń i zachowanie płynności finansowej przedsiębiorców to główne zadania pakietu regulacji, które składają się na tarczę antykrzysową. Rozwiązania tam zawarte obejmują nie tylko przedsiębiorców zatrudniających pracowników, a więc zapewniających miejsca pracy, ale również osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą i wykonują pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Wśród rozwiązań, które mają zapobiegać skutkom epidemii (...)19 w Polsce, jest wsparcie realizowane przez ZUS w postaci wypłacania świadczeń postojowych. W uzasadnieniu projektu nowelizacji, która dodała do komentowanej ustawy między innymi art. 15zq-15zx, podkreślono, że osoby prowadzące działalność gospodarczą, opłacające składki same za siebie oraz osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia, a także osoby wykonujące pracę na podstawie umowy o dzieło, są szczególnie narażone na niestabilność, a nawet całkowitą utratę przychodów z powodu pandemii (...)19, ze względu na brak zleceń lub zamówień, czy rezygnację z realizowanych lub zawieranych umów. Rozwiązania legislacyjne obowiązujące już dużo wcześniej (możliwość skorzystania z odroczenia terminu płatności składek, układu ratalnego, umorzenia należności składek) w obliczu pandemii wywołanej (...)19 w wielu przypadkach okazały się niewystarczające, aby uchronić określone grupy podmiotów przed zatorami płatniczymi i upadłością, jak również brakiem środków finansowych przeznaczanych na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Wprowadzając przepis art. 15 zq ustawy covidowej ustawodawca zaproponował możliwość pomocy publicznej dla osób najbardziej dotkniętych epidemią, czyli wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych i osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą. W oczywisty sposób przepis ten miał niejako „ratować” osoby wymienione w ustawie przed bankructwem, co z jednej strony miało chronić ich zabezpieczenie socjalne, a z drugiej strony również ochraniać gospodarkę przed zapaścią. Powyższe założenie wymaga uwzględnienia takiej wykładni celowościowej powyższych przepisów w kontekście oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji (por. wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 września 2020 r. sygn. IV U 1195/20).

O tym, w jakich przypadkach mamy do czynienia ze świadczeniem nienależnym decyduje art. 15 zx ustawy COVID. W dacie, kiedy S. P. pobrał świadczenia postojowe, wskazywał on, że za nienależnie pobrane świadczenie postojowe uważa się świadczenie:

1. przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych oświadczeń lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie lub odpowiednio zleceniodawcę lub zamawiającego;
2. wypłacone osobie innej niż osoba uprawniona, z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W analizowanym przypadku żadna z opisanych sytuacji nie wystąpiła. Wbrew twierdzeniu organu rentowego S. P. nie wprowadził organu rentowego w błąd. Postępowanie sądowe wskazało, że odwołujący w przedmiotowym okresie faktycznie nie wykonywał pracy u przedsiębiorcy, u którego pracował z uwagi na ograniczenia i redukcję zatrudnienia w tego pracodawcy, związane z pandemią (...)19. Zatem mając powyższe na względzie należało przyjąć, że świadczenie zostało wypłacone tej osobie, która jest do niego uprawniona, czyli S. P.. Po drugie, nie zaistniała sytuacja, w której, czy to odwołujący, czy jego zleceniodawca wprowadziliby w błąd organ rentowy bądź złożyli fałszywe oświadczenie czy dokumenty. Nie ma zatem podstaw, aby mówić o złożeniu fałszywego oświadczenia czy też o świadomym wprowadzeniu w błąd. Dodatkowo, nawet gdyby podzielić argumentację organu rentowego, Sąd wskazuje, że świadczenie – przy założeniu, że zostałyby uznane za nienależne – nie może być uznane jako nienależnie pobrane. Wynika to z tego, że ani po stronie zleceniodawcy, ani tym bardziej po stronie odwołującego nie wystąpiła sytuacja świadomego wprowadzenia w błąd Zakładu, a więc działania ukierunkowanego celowo na uzyskanie świadczenia, które nie jest należne. Zleceniodawcy nie można przypisać złej woli i świadomości w działaniu, mającej na celu wprowadzenie organu rentowego w błąd z powodów, o których była mowa, wzmocnionych argumentacją, wynikającą z cytowanego uzasadnienia do projektu ustawy, która wprowadziła m.in. dla zleceniobiorców prawo do świadczenia postojowego. To świadczenie miało być realnym wsparciem w czasie pandemii, tymczasem ZUS – interpretując nie w pełni jasne przepisy w sposób dla zleceniobiorców niekorzystny – wzywa do zwrotu pobranych świadczeń. Zdaniem Sądu opisane okoliczności nie dają podstaw do stwierdzenia, by świadczenia pobrane w takich warunkach, jak w przedmiotowej sprawie, były nienależnie pobrane, nawet gdyby zgodzić się z Zakładem, że były nienależne.

S. P. był zatrudniony przez agencję pracy tymczasowej i oddelegowany do wykonywania pracy w Piekarni (...), co potwierdza zarówno dokumentacja znajdująca się w aktach sprawy, jak również zeznania świadków z nim współpracujących. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że okresie od marca do czerwca 2020 r. występował przestój w jego zatrudnieniu z uwagi na redukcję zatrudnienia u pracodawcy, związaną z pandemią (...)19. Wobec powyższego nie sposób było uznać, że wypłacone mu świadczenie postojowe było wypłacone niezasadnie.

Zdaniem Sądu, organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję nieprawidłowo zinterpretował pismo z dnia 8 kwietnia 2021r. pochodzące od Agencji Pracy (...), z którego wynika, że nie doszło do przestoju w prowadzeniu działalności gospodarczej tej właśnie spółki. Należy podkreślić, że pismo dotyczy działalności tylko tej spółki, a nie podmiotów gospodarczych z nią współpracujących, w tym firmy (...) S.A. prowadzącej Piekarnię (...), do której został skierowany ubezpieczony. W toku postępowania Sąd ustalił na podstawie pisma (...) S.A. w M. z dnia 19 lipca 2022r., że w okresie od dnia 11 kwietnia 2020r. do dnia 1 czerwca 2020r. podmiot ten zaprzestał korzystania z usług ubezpieczonego. Dla rozstrzygnięcia sprawy nie miał znaczenia ewentualny przestój w działalności Agencji Pracy (...), gdyż decydujący był przestój w podmiocie, do którego skierowano ubezpieczonego.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu pobranych świadczeń postojowych wraz z odsetkami za zwłokę, pobranych na podstawie wniosków (...) z dni: 29 czerwca 2020 r., 10 lipca 2020 r. i 3 sierpnia 2020 r. w kwotach po 419,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.